

HŘÍCHY PROMĚNĚNÉ V ZÁSLUHY

„Kdyby se svévolník odvrátil ode všech svých hříchů, jichž se dopouštěl, a dbal by na všechna má nařízení a jednal podle práva a spravedlnosti, jistě bude žít, nezemře.“ (Ez 18,21)

I. Lakišova teze života z vlastních hříchů

Rabi Reš Lakiš, známý židovský učenec ze třetího století našeho letopočtu, přišel před léty se zajímavou variantou čtení tohoto Ezechielova textu. **„Kdyby se svévolník odvrátil od svých hříchů, ... bude z nich žít.“**

Docela jsem v tu chvíli chápal překladatele všech mně dostupných překladů, že se Lakišem nenechali inspirovat. Copak může hříšník žít z hříchů, které konal? Pokud navzdory hříchům, které spáchal, vůbec ještě žije, žije jen díky nekonečné Boží milosti a odpuštění.

Inspiraci k přesvědčení o tom, že svévolník činící pokání bude žít ze svých hříchů, Lakiš s největší pravděpodobností našel ve známém příběhu o Josefovi, konkrétně v textu zaznamenaném v knize Genesis 45,5: **„Já jsem Josef, avšak netrapte se, nevyčítejte si, že jste mne sem prodali, neboť mne sem před vámi vyslal Bůh pro zachování života.“**

II. Příběh o Josefovi - zdroj Lakišovy teze

Josefovi bratři posedlí závistí a zlobou prodávají bratra do otroctví. Josef si tak sáhne až na dno své existence. Zázračnou shodou okolností se ze dne na den stává ministerským předsedou. V krizovém období Egyptské říše je pověřen péčí o resort ekonomiky. Jako „Safenat Paneach“ - Spasitel světa (Gn 41,45), tak před hladomorem zachraňuje celý tehdejší civilizovaný svět. Mezi těmi, kdo do Egypta přicházejí pro zásoby potravin, identifikuje své bratry. Dává se jim poznat a na jejich pokání reaguje odpuštěním.

A světe div se, sedmnáct let nato mu jeho bratři vzkazují: **„Tvůj otec před smrtí přikázal: „Povězte Josefovi: „Odpusť prosím svým bratrům přestoupení a hřích, neboť se na tobě dopustili zlého činu.“** (Gn 50,15-17) Je vidět, že mu celých těch sedmnáct let prostě nevěřili. A není divu. V té době si totiž sourozenci své účty vyřizovali až po smrti svých otců. Například Ezau, bratr Jáкова, strýc Josefových bratrů, krátce před smrtí svého otce Izáka prohlásil toto: **„Dny smutku mého otce jsou blízko a tehdy budu moci zabít svého bratra.“** (Gn 27,41).

Stojí za povšimnutí, že sourozenecké spory v dějinách knihy Genesis přecházejí z generace na generaci. Kain a Ábel, Izák a Izmael, Jákob a Ezau, Josef a jeho bratři... První spor končí vraždou, druhý odloučením, třetí relativním smírem. Teprve Josef hojí vztahové problémy tím, že na nenávist odpovídá láskou a svým bratřím odpouští: **„Nebojte se. Což jsem Bůh? Vy jste proti mně zamýšleli zlo, Bůh však zamýšlel dobro; tím co se stalo, jak dnes vidíme, zachoval naživu četný lid.“** (Gn 50,19.20)

Josefovi bratři na tom, že vše nakonec dobře dopadlo, neměli žádný podíl. Spáchali vědomý hřích, který nemůže smazat ani pokání. Pokud něčeho litujeme, můžeme tím maximálně dát najevo, že dnes už zpětně nechceme, aby se něco podobného stalo ještě někdy příště. Co se však stalo, stalo se. Je to už sice minulost, ale minulost, která nemůže být smazána. Proto také hrůzný čin Josefových bratrů dodnes neupadl v zapomenutí.

Opravdovým pokáním a změnou svého srdce však Josefovi bratři stali součástí příběhu, který sice špatně začal, ale v Boží režii dobře skončil a stal se tak příběhem pozitivním. Bratři se tak, díky Boží milosti, stali součástí tohoto příběhu a jejich negativní činy Bůh prostřednictvím jejich pokání proměnil v činy pozitivní. Fakta se nezměnila, ale změnil se jejich obsah.

Proto může Josef při zpětném hodnocení svého životního dramatu říct: **„Mne sem před vámi pro zachování života vyslal Bůh.“** Proto může Lakiš počínání Josefových bratrů zpětně vyhodnotit slovy: **„Tak velká je síla pokání, že vědomé hříchy proměňuje v zásluhy.“**

III. Čas – prostor k naplnění Lakišovy teze

Nutno dodat, že Lakišova teze úzce koresponduje s novým konceptem času, který se díky židovským myslitelům zrodil již ve starověku. Dříve pohané vnímali čas jako sled pravidelně se opakujících událostí. Jaro, léto, podzim, zima; rození, dospívání, stárnutí a umírání... To vše vytvářelo dojem, že se nic zásadního nikdy nemůže změnit. Takový světonázor ospravedlňoval „status quo“ a vedl k resignaci, často i k zoufalé bezmoci.

Teprve autoři Starého zákona přišli s myšlenkou, že se čas netočí v kruhu, ale že spěje k určitému cíli. Čas v tomto pojetí přestal ospravedlňovat status quo a stal se prostorem ke změně. Koncept mýtů byl vystřídán konceptem historie, která začala být vnímána jako něco, co může ovlivnit budoucnost lidstva. Svě životy totiž žijeme v čase, ale rozumíme jim teprve proti proudu času. Jsme li proto ochotni se proti tomuto proudu alespoň čas od času vydat, otevírá se před námi šance nově identifikovat své hříchy a svým pokáním je proměňovat v zásluhy. Následné události tak mohou měnit význam příhod dřívějších.

Bůh nás obdařil svobodnou vůlí, díky ní může být zítřek jiný, než dnešek. Na naší volbě záleží, čím se staneme. Změna v čase je možná a pokání je prostředkem k jejímu dosažení. Takový je objev Starého zákona. Takový je dar, kterým judaismus obdaroval lidstvo.

V. Duch svatý – moc k naplnění Lakišovy teze

Na první dojem může vše vypadat jednoduše. Když pohled do minulosti a upřímné pokání s ním spojené dokáže změnit náš život, půjdeme do sebe a bude vystaráno. Realita však ukazuje, že to zas až tak jednoduché není. Opravdovému pokání totiž brání bariéra našeho vlastního „já“, a ta může být překonána jen mocí Ducha svatého.

Jedině Duch svatý svou mocí dokáže v člověku realizovat naplnění Lakišovy teze. Jedině v moci Ducha svatého je uskutečnitelná cesta proti proudu času. Jedině Duch svatý inspiruje k identifikaci hříchů a k pravému pokání. Jedině Duch svatý může hřichy proměnit v zásluhy. Jedině Duch Svatý může zprostředkovat zázrak, díky němuž už *nežiji „já“, ale živ je ve mně Kristus.*“ (Gal 2,20) Toto zjištění je zase darem, kterým svět obohatil Nový zákon a křesťanství.

VI. Lakišova teze – cesta ke změnám na Vinohradech

Minulost každého z nás je stejně jako minulost Josefových sourozenců poznamenána hřichy závisti, žárlivosti a nenávisti. Nejsme schopni svým bratrům naslouchat, tolerovat jejich názory, přát jim úspěch a spolu s nimi se z něj radovat. Ubližujeme jim, protože jsou jiní než my, znásilňujeme je, předěláváme ke svému obrazu a zbavujeme je jejich svobody.

Důsledky těchto našich hříchů už mnohokrát poznamenaly nás, naše vzájemné soužití, vztahy a atmosféru společnosti, rodin i sboru, ve kterém žijeme. Modlím se, aby je Bůh prostřednictvím Ducha svatého dokázal proměnit v zásluhy, z nichž pak budeme schopni žít my i naši blízcí. Modlím a věřím, že změna v čase a v Duchu je možná. Amen.